

Przedpłata w Administracji 0,90 zł, miesięczn.  
z odnośnikiem do domu 1,— zł. miesięczn.  
przez pocztę 1,25 zł mies., kwartalnie 3,75 zł.

# KROTOSZYŃSKI

Ceny ogłoszeń: 1 m/m jednolatomowy na str.  
1-szej 50 groszy, w tekście 45 gr. Ogłoszenie  
na str. 4-tej 10 gr m/m.

# URZĘDOWNIK POWIATOWY

URZĘDOWE PISMO INFORMACYJNE DLA MIESZKAŃCÓW POWIATU KROTOSZYŃSKIEGO.  
**WYCHODZI W ŚRODY I SOBOTY.**

Redakcja działu urzędowego — Starostwo w Krotoszynie, Tel. 39.

Redakcja i Administracja: Drukarnia Krotoszyńska — Krotoszyn, Floriańska 1, Telefon 164

Krotoszyn — Koźmin — Kobylin — Sulmierzyce — Zduny — Pogorzela — Dobrzyca.

## Do Panów Burmistrzów, Wójtów i Sołtysów.

W Tygodniu jubileuszowym Polskiego Czerwonego Krzyża, który w tym roku obchodzi dwadziestolecie swego istnienia w czasie od 1—10 czerwca Polski Czerwony Krzyż przeprowadzać będzie kwesty i werbowanie członków.

Proszę zatem Panów Burmistrzów, Wójtów i Sołtysów, ze względu na doniosłe zadanie, jakie P. C. K. spełnia, o wzięcie udziału w tych pracach i udzielenie pomocy Polakom Czerwonemu Krzyżowi, gdy ten do Panów się zwróci.

Krotoszyn, dnia 25 maja 1939 r.

Starosta Powiatowy:  
(—) WILIMOWSKI.

## Konkurs na dostawę artykułów biurowych.

Wydział Powiatowy w Krotoszynie rozpisuje konkurs na dostawę w roku budżetowym 1939/40 następujących artykułów biurowych:

1. papier biały kancel. arkuszowy nieznorm. o wadze 10 kg 1000 ark.
2. papier złoty kancel. arkuszowy nieznorm. o wadze 9,5 kg 1000 ark.
3. papier biały cyklistowy folio nieznorm. o wadze 8 kg 1000 ark.
4. papier biały liniowany arkuszowy

nieznorm. o wadze 14 kg 1000 ark.

5. papier biały przebitkowy arkuszowy nieznorm.

6. papier biały przebitkowy folio nieznorm.

7. koperty handlowe

8. koperty urzędowe

9. koperty aktowe duże

10. kalka czarna cienka

11. matryce do Gestetnera

12. atrament czarny

13. ołówki zwykłe

14. ołówki kopicowe chem.

15. ołówki czerwono-niebieskie chem.

16. pióra bankowe z kuleczką i bez kuleczki.

Oferty należy nadsyłać w terminie do 10 czerwca br. do Wydziału Powiatowego w Krotoszynie, podając cenę za 1000 ark. wzgl. folii papieru i kopert, jeden karton matryc wzgl. kalki, jeden gr. s piór i tuzin ołówków.

Do oferty dołączyć należy próbki każdego oferowanego towaru.

Zastrzeżenie: wolny wybór dostawy.

Krotoszyn, dnia 23 maja 1939 r.

Przew. Wydziału Powiatowego

(—) WILIMOWSKI

Starosta Powiatowy

Nr. G.sp. 3/60/39.

## WŁOSKIE ECHA

### ugody państw zachodnich z Rosją.

Rzym. Zapowiedź rychłego sojuszu między Wielką Brytanią, Francją i ZSRR wywołała w opinii włoskiej przykre wrażenie. Prasa stara się wykazać „dziejowją omyłkę” mocarstw zachodnich, które w obawie przed urojonem niebezpieczeństwem państw totalnych — nie waha się sprowadzić do Europy „sowieckiego konia trojańskiego”.

„W razie dojścia do przymierza — pisze „H. Lavoro Fascista” — Europa podzieli się na dwa bloki: „demokratyczny”, tj. Rosja i mocarstwa zachodu,

oraz „państwa proletariackie” tj. Niemcy i Italia — które nie chcą być nadal proletariackimi”.

W sferach politycznych mówi się o możliwości silnej reakcji Włoch i Niemiec w wypadku, gdyby oś Rzym — Berlin zostały całkowicie okrążone przez koalicję angielską, wzmocnioną udziałem Rosji. Reakcja ta miałaby na celu zrównoważyć w miarę możliwości wrażenie, jakie wywołałoby w świecie podpisanie sojuszu angielsko-francusko-sowieckiego.

## Dział nieurzędowy.

### W trosce o wzorowe placówki handlu detalicznego.

Mamy w Polsce około pół miliona placówek handlu detalicznego.

Nie popelnimy z pewnością przesady, jeżeli stwierdzimy, że bardzo znikoma ilość tych placówek ma wygląd, odpowiadający poziomowi europejskiemu.

Zapewne: w większych miastach — i to przeważnie w śródmieściach — są sklepy na poziomie, są wnętrza racjonalnie urządzone i wystawy, spełniające godnie swe zadania reklamowe. Ale wystarczy z śródmieścia powędrować na przedmieście — pożałuj Boże, jak marnie przedstawia się wnętrza sklepów i jak prymitywnie, niegustownie, a czasem i niedorzecznie wystawa sklepowa. A od dopiero w naszych miasteczkach i osadach, w setkach miejscowości, gdzie setki tysięcy sklepów razi nie tylko swym prymitywem, ale i odpychającym zaniedbanie.

Jak w tych warunkach można unowocześnić nasz handel, jak oprzeć detaliczne przedsiębiorstwo na zasadach racjonalizowanych i jak rozwinąć skutecznie propagandę dla zachęcenia klienteli do nabywania tych towarów, którymi dany knipeczek handluje!

To też trzeba tę niemal półmilionową rzeszę drobnego kupiectwa uczyć. Trzeba pokazać, jak w ich sklepach być powinno, trzeba rozwinąć działalność instruktoro-dydaktyczną.

Wychojąc z tego założenia, stołeczna izba przemysłowo-handlowa urządziła wystawę, którą nazwała: „Nowoczesny sklep detaliczny — architektura wnętrza”. Nie tylko sama wystawa jest tu pomysłem jako narzędzie propagandy. Dochodzą i odczyty i bezpłatne porady przez specjalnie wyszkolonych instruktorów.

Trzeba, by ten pokaz i ta akcja pedagogiczna nie ograniczyły się do stolicy. Wystawa powinna stać się „ruchożą”,

objazdową. Co najmniej w każdym mieście wojewódzkim należałoby ją pokazać, ściągając do tego miasta sklepikarzy z powiatowych miast i różnych miasteczek, unaczynając im, jak wygląda wzorowy sklep i ucząc, co winni zrobić, by swój warsztat pracy podnieść na wyższy poziom.

Niewątpliwie: takie unowocześnienie sklepów nie może się obyć bez pewnych — mniej lub więcej kosztownych inwestycji. Potrzebne są przecież na takie przetworzenie placówki handlowej we wzorowy sklep i różne materiały budowlane i meble i żelazo i szkło i farby i urządzenia reklamowe. Te inwestycje jednak bardzo szybko się amortyzują. Wkład kupca zwraca się szybko wskutek wzmożonego obrotu. Mądry handlowiec dobrze to rozumie, że wabikiem dla klienta do wejścia do sklepu i nabywania towaru jest pomysłowo urządzona wystawa i estetyczna architektura wnętrza sklepu.

Jednak nie ulega wątpliwości, że taka akcja inwestycyjna, powodująca poważny wkład pieniężny ze strony kupca-detaliści, powinna być poparta ulgami. Czy to w formie bardzo taniego kredytu na taki cel, czy nawet w formie podatkowych ulg. Zastosowane przecież zostały ulgi podatkowe celem: wzmocnienia ruchu budowlanego, oraz ulgi dla inwestycji w przemyśle. Przemysłowiec, rozbudowujący swą fabrykę lub nabywający najnowszą typ maszyn — korzysta z ulg podatkowych. Dlaczegożby nie miało ich przyznać kupcowi jako premii za inwestycje w sklepie?

A ważny, że ten właśnie ruch inwestycyjny w handlu — to poważny czynnik, powodujący zwiększenie obrotów i zatrudnienia w rozlicznych gałęziach naszej wytwórczości krajowej. Zaopatrzyć kilka tysięcy sklepów, o różnych po-

## Malta gotowa do odparcia każdego ataku.

Malta (PAT.) Gubernator Bonham Carter w przemówieniu, wygłoszonym wczoraj wieczorem, oświadczył, że Malta wkrótce będzie tak silna, iż wszelkie ataki, skierowane przeciwko niej, będzie jak najbardziej niebezpiecznym przedsięwzięciem.

Bonham Carter ma całkowite zaufanie, że bezpieczeństwo wyspy zostało zapewnione.

Siły obrony przeciwlotniczej Malty od września roku ubiegłego zostały podwojone.

## ODEZWA.

Rada Miejska w Krotoszynie jako reprezentantka tut. społeczeństwa na posiedzeniu w dniu 24 bm. chcąc dać wyraz swemu przywiązaniu dla tut. pułku uchwaliła jednogłośnie w dniu Święta Pułkowego wręczyć swemu pułkowi odpowiedni dar na dobrojenie.

Obywatelstwo m. Krotoszyna w dniu tym będzie miało sposobność zamianofestować swe uczucia miłości żołnierzowi swemu w myśl hasła: „Za pułkiem swoim stoi całe społeczeństwo krotoszyńskie”. Myśl tę zainicjowaną przez Radę Miejską, całe społeczeństwo poprze bez względu na przekonania osobiste gdyż w obecnych czasach całe społeczeństwo stoi zwracając za Swą niezwykłą armią.

Redakcja nasza, chcąc udostępnić każdemu obywatelowi możliwość złożenia ofiar na ten szlachetny cel otwiera specjalne konto i prosi Szan. Obywatelstwo o nie szczędzenie ofiar.

Jak się dowiadujemy Stronnictwo Narodowe w Krotoszynie złożyło już w dniu 24 bm. na ten cel 100,— zł a Związek Powstańców Wielkopolskich Koło w Krotoszynie 55,— zł.

O dalszych ofiarach na powyższy cel które wpłyną za naszym pośrednictwem i za pośrednictwem specjalnie wyłonionego komitetu ogłaszać będziemy w naszym piśmie.

Poza tym jak nas poinformowano członkowie Komitetu przeprowadzą zbiórki domową.

### Komunikat.

Do PP. Nauczycielstwa Publ. Szkół Powiatowych w powiecie.

W związku z Jubileuszowym Tygodniem Polskiego Czerwonego Krzyża,

trebach i rozmaitych branżach w niezbędne urządzenia, sprzęt wewnątrz sklepu i na wystawie — to dostarczyć fabrykom i rzemieślnikom wielkich zamówień i poważnie ożywić ruch gospodarczy w kraju.

Kupiectwo polskie winno to zagadnienie ująć z praktycznego punktu widzenia, zainteresować się żywo akcją, zainicjowaną przez izbę przemysłowo-handlową, tak byśmy w niedługim czasie wyrogowali prymityw sklepowy i zastąpili go unowocześnionymi, wzorowymi placówkami handlowymi.

który odbędzie się w czasie od 1 — 10 czerwca br. proszę P. P. Nauczycielstwo o wzięcie udziału w pracach Tygodnia, o ile Zarządy Miejsceowe P.C.K. względnie Komitety Lokalne Tygodnia o taką pomoc się do nich zwróca.

(—) Wł. Jurasz, inspektor szkolny.

### 20-lecie Polskiego Czerwonego Krzyża.

W roku bieżącym przypada 75-lecie założenia Czerwonego Krzyża w ogóle na świecie, a 20-lecie Polskiego Czerwonego Krzyża.

Uroczystości z okazji tej ważnej rocznicy odbędą się w całej Polsce w ramach Tygodnia Polskiego Czerwonego Krzyża. Miejsceowy Oddział P. C. K. świetnie się rozwijający pod dświadczoną ręką dłu-

goletniej prezeski p. dr. Krzywańskiej projektuje w ramach Tygodnia P. C. K. m. in. Jubileuszową Akademię z urozmaiconym programem, dancing, loterie fantową, kwestę, pochód propagandowy, a przede wszystkim werbowanie i jeszcze raz werbowanie nowych członków PCK. Hasłem więc Tygodnia będzie: „WSZYSCY CZŁONKAMI ARMII CZERWONOKRZYSKIEJ.

### Pomóż Polskiemu Czerwon. Krzyżowi ratować Ciebie.

Władze państwowe powierzyły P.C.K. doniosły obowiązek wyszkolenia całej ludności Państwa w ratownictwie sanitarnym opl. Aby podjąć temu obywateliemu zadaniu P.C.K. musi znaleźć odpowiednie zrozumienie i oparcie w całym społeczeństwie. Specjalna instrukcja, wydana przez Ministerstwo Opieki Społecznej głosi, iż przynajmniej jedna osoba w każdej rodzinie powinna umieć udzielić pierwszej pomocy ratowniczo sanitarniej w nagłych wypadkach, a zwłaszcza rannym, oparzanym lub zatrutym albo też skażonym bojowymi środkami chemicznymi.

Praca przypadająca Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi wymaga nie tylko ogromnego wysiłku organizacyjnego, ale i bardzo znacznych zasobów materialnych, gdyż całkowity koszt szkolenia obywatela P. C. K.

W imię bezpieczeństwa własnego i bezpieczeństwa najbliższych każdy obywatel m. Krotoszyzna i powiatu winien w dobrej wierze współdziałać z P. C. K. wnosząc składkę członkowską i szkoląc się w zakresie pierwszej pomocy i samopomocy rat. san. opl. Uchylenie się od tego obowiązku byłoby szkoda dla samego siebie. Nie zapominajmy, że w roku 1920, gdy wkręszona Ojczyzna była w niebezpieczeństwie, żywiołowy odruch społeczeństwa przysporzył P.C.K. milion członków.

Zwerty wysiłek Narodu dokonał już bardzo wiele i dokona jeszcze więcej. Ufamy, iż Społeczeństwo m. Krotoszyzna i powiatu zrozumie nakaz chwili i pospieszy w szeregi członków Oddziału P. C. K. w Krotoszyźnie w myśl hasła: „Pomóż Polskiemu Czerwonemu Krzyżowi ratować Ciebie”.

### Kronika miejscowa.

#### Pracownicy Związku Spółdz. „Społem” na F. O. N.

Ofiarni pracownicy Związku Spółdz. „Społem” Ekspozytury Skupu Jaj, którzy ostatnio subskrybowali dość dużą kwotę na P. O. P. złożyli obecnie złotych 214,14 na F. O. N.

#### Pociąg popularny do Poznania

wyjeżdża z Krotoszyzna w sobotę, dnia 27 maja 1939 r. o godz. 22,10, — przyjeżdża do Krotoszyzna w niedzielę, dnia 29 maja b. r. o godz. 21,58. Cena biletu 3,10 zł (w obie strony). Bilety nabyć można w kasie biletowej na dworcu w Krotoszyźnie.

#### Podziękowanie.

Za łaskawie złożone nam życzenia z okazji przystąpienia do I. Komunii św. naszej córeczki Ireny składamy na tej drodze serdeczne „Bóg zapłać”

Ig. Jańczyscy

#### Kino „KRISTAL”.

wyświetla jeden z najsłynniejszych filmów świata pt: PRZYGOODY ROBIN HOODA. Cudna i naprawdę arcycieka-

wa ta powieść jest do nabycia we wszystkich księgarniach. Kolosalny ten film jest arcydziełem wyjątkowej potęgi i zasługuje ze względu na wielką jego wartość na najwyższe uznanie. Z obsady 2 nazwiska, które za siebie mówią: Errol Flynn, Olivia de Havilland. Film całkowicie w kolorach naturalnych. Film gigant! Film fenomen! Przeczytajcie powieść. Zobaczcie film. Film dla całej rodziny. Zachwyć publiczność. Oklaski na sali. Słowa uznania prasy.

Seansy: piątek, 26 V. godz. 8,45 sobota, 27 V. godz. 6,— 8,45 niedziela, 28 V. godz. 2, 4, 6,15 i 8,45 poniedziałek, 29 V. godz. 2, 4, 6,15 i 8,45. Dla dzieci od lat. 10.

#### Przed „Tygodniem P.C.K.”

Tegoroczny „Tydzień Polskiego Czerwonego Krzyża”, który rozpoczyna się w dniu 1-go czerwca, 1939 roku nosić będzie specjalnie doniosły charakter. W bież. roku bowiem Polska Czerwony Krzyż obchodzi 20-lecie swojej pracy. Z okazji zbliżającego się tego Tygodnia Jubileuszowego P.C.K. odbyło się w środę dnia 24 bm. w sali Hotelu pod Białym Orłem zebranie obywatelskie którego przewodniczył p. Starosta Wilimowski. Po zaproszeniu i powitaniu obecnych, referat o zagadnieniach P.C.K. wygłosił Ks. Prob. Ogródowski.

Między innymi wspomniany, że jesteśmy gotowi do obrony Rzeczypospolitej pod względem militarnym, ale i gotowi na wszelką ewentualność i pod względem sanitarnym. Przygotowanie sanitarne prowadził Polak Czerwony Krzyż. Referent podał krótko historię Cz. K. w ogóle, a szerzej rozwiódł się nad Polskim Cz. K. nad działalnością jego podczas wojny z bolszewikami i po wojnie. Rozporządzenie Prezydenta Państwa z roku 1928 szczegółowo ustala zadania P.C.K. a mianowicie: przygotowania narodu na wypadek wojny, pomocy ludności cywilnej w wypadkach klęsk żywiołowych i epidemii, współpraca z władzami rządowymi samorządowymi nad podniesieniem higieny publicznej i kultury sanitarnej.

By P.C.K. spełnił to zadanie, potrzebuje odpowiednie fundusze. Fundusze te w małej części wpływają z opłat od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk, które pobiera się mocą rozporządzenia Pana Prezydenta Państwa z roku 1932. Reszty dostarczyć winno we własnym interesie społeczeństwo. Składka roczna wynosi tylko 3,— zł od członków rzeczywistych, a 1 zł od członków wspierających, niestety P.C.K. bardzo mało liczy członków. W całym państwie na 1000 mieszkańców przypada 3 członków P.C.K. na terenie Krotoszyzna zaś na 100 mieszkańców 3.

Gdy P. C. K. tak wznieca i szlachetne

Polecamy dla domów i sadów skuteczne

środki owado - bójcze

DROGERIA pod ŁABĘDZIEM

L. WĄSOWICZ

Rynek 13. KROTOSZYŃ Telef. 129.

ma cele i zadania, nie powinno być nikogo, któryby do P. C. K. nie należał. Apellem do obecnych, by propagowali idee P. C. K. i członków mu werbowali, zakończył referent swój półgodzinny wykład.

Następnie p. Dr. owa Krzywańska przedstawiła zebranym dotychczasową działalność miejscowego P. C. K. oraz Kół w powiecie.

Po ożywionej dyskusji i wyczerpaniu porządku obrad przewodniczący p. Starosta Wilimowski apelem do obecnych by jak najwięcej werbowano członków w szeregi czerwono-krzyżyskie, zebranie o godz. 9.30 zakończył.

#### Wiadomości kościelne.

od dnia 29.5.39 do dnia 4.6.39 r.

II Świąto Zielonych Świąt 29.5.39 r. Dzisiaj po sumie wymiana tajemnic dla żywego różańca. Nieszpory o godzinie 6tej w kościele parafialnym. O godz. 8tej zebranie Bractwa Wstrzemięźliwości na salce parafialnej.

III Świąto. O godz. 6tej Wystawienie Najśw. Sakram. i 1-sza Msza św. Następne Msze św. o godz. 8mej i 10tej również w kościele parafialnym. Nieszpory na zakończenie 40 to godz. nabożeństwa o godz. 0.30.

Czwartek, 1. VI. 39 Msza św. w kościele parafialnym o godz. 9tej w int. P. C. K. O godz. 3—4tej okazja do spowiedzi św. dla młodzieży szkolnej. Od 5tej do 7mej dla dorosłych, od 7—8ej „Godzina Święta” i dalszy ciąg spowiedzi św.

Piątek, 2. VI. 39. Msza św. 1-sza piątkowa o godz. 6,15 Nabożeństwo do Njśw. S. rez P. Jezusa o godz. 7.30 za wyjątkiem świat.

Sobota, 3. VI. 39. O godz. 3tej spowiedź św. dla dzieci przystępujących do 1-szej Komunii św. O godz. 5.30 dla reszty parafian.

Niedziela, 4. VI. 39. O godz. 7.30 zbiora się wszystkie dzieci przystępujące do 1-szej Komunii św. na dziedzińcu szkoły nr. 1 skład w oroczyściej procesji udadza się do kościoła. W czasie Mszy św. o godz. 8ej przystąpią do Stołu Pańskiego Mszą św. szkolna wypada.

Następne Msze św.: Suma o godz. 10.30 w kościele parafialnym z okazji odpustu św. Trójcy. Przed sumą wystawienie Njśw. S. kramentn. W kościele farnym dalsze Msze św. o godz. 10,15 i 12tej. Nieszpory z procesją o godz. 3-ciej w kościele parafialnym.

Po sumie zebr. Zw. Inwalid. Cyw. n p. Nowackiego i Kółka Roln. na salce. O godz. 2tej zebr. nadzwyczajne Bractwa Opatrzności. Po nieszporach wymiana tajemnic dla żywego różańca panien i zebranie Kat. Tow. Rob. Polskich.

#### Z Urzędu Stanu Cywilnego.

Urodzenia zgłoszone do 26 maja br.

Marian Czajka,  
Henryk Piotr Handzlik,  
Piotr Marek Kot,  
Andrzej Maciej Otomański,  
Janina Wiesława Gibasiewicz,  
Tadeusz Feliks Marciszewski,

Antoni Alojzy Kolanowski,  
Marek Bartłomiej Lusar,  
Janina Spurtacz,  
Janina Konieczna,  
Anna Krystyna Bakowska,  
ZGONY.

Bronisław Witecki 70 lat,  
Agnieszka Kusza 73 lata,  
Malgorzeta Niedbala 68 lat,  
Zim Zmysłono 3 mies  
Irena Szewczuk 4 tyg.  
Feliks Dworniczak 65 lat.

#### Sprostowanie.

Sprawa dokonanej kradzieży w Jaaskulskiego w Kobierniu okazała się Koko Autoni, a nie jak mylnie podaliśmy Kokot Autoni.

#### Kino „Promień”.

Kino „Promień” wyświetla sceny obyczajowy film polskiej produkcji p. t. „DRUGA MŁODOSĆ”. Treścią jego jest dramat pięknej czterdziestoletniej kobiety która lekkomyślnie porzuciła męża i dzieci by iść za głosem serca i po krótkiej drodze szczęścia gorzko oplakuje popełniony błąd i zburzenie ogniska rodzinnego. Postać bohaterki filmu kreuje znakomita artystka Maria Górczyńska, która z szczerą rością i realizmem wyraża się z trudnego zadania. Dalsze role obsadzone są przez artysty polskiego ekranu: M. Cwiłńska, T. Waszewska, J. Stępowski, W. Załuski, M. Cybulski i M. Zięba. Film zakrojony na wielką skalę ma świetną reżyserię efektowną wystawę, piękne plenery, żywa akcja, pełna napięcia i melodyjna oprawa muzyczna.

#### Czy zapisałeś się już na członka

## P. C. K.

#### Związek Rezerwistów — Powiatowy Zjazd Kół.

W niedzielę dnia 21 maja br. odbył się na sali Rady Powiatowej Zjazd Delegatów Kół Z R. z powiatu krotoszyńskiego w obecności miejscowych władz państwowych, wojskowych, delegata Zarządu Głównego Z. R. w Warszawie, zaproszonych gości i przy współudziale przedstawicieli bratnich organizacji i delegatów licnie zastąpionych wszystkich Kół w powiecie. Zjazd zagal preza powiatowy, który po powitaniu przedstawiciele władz, delegata Zarządu Głównego, gości i kolegów z Kół, po złożeniu przez obecnych Holdu Hetmanom i Wodcom Narodu, po uczczeniu św. pamięci zmarłych w okresie sprawozdawczym zasłużo-

#### UCZCIWA DZIEWCZYNA

do wszelkich prac domowych od zaraz lub 1. VI. rb potrzebna  
Zgł. do Redakcji Krotoszyńsk. Oređ. Pow.

#### MŁODSZA PANIENKA

inteligentna i sumienna potrzebna do sprzedaży nabiału  
Nowa Mleczarnia A. Cieluch — Krotoszyń.

# Koks - smołę - karbolineum

PO CENACH NAJNIŻSZYCH POLECA

# Gazownia Miejska w Krotoszyźnie

Przy większym odbiorze ceny specjalne



# SUKNIE

## WIECZOROWE - WIZYTOWE - DANCINGOWE

piękne i barwne i bardzo efektowne

## SUKNIE SPACEROWE — TENISOWE — PLAŻOWE — PŁÓCIENNE

najrozmaitsze wzory we wszelkich możliwych kolorach

### Kostiumy kąpielowe

Magazyn zaopatrzony w najświeższe nowości w największym wyborze

#### Bielizna

KOSZULE  
STANICZKI  
KOMBINACJE  
KALESONY  
KAFTANICZKI  
PANTALONY  
CHUSTECZKI

#### Konfekcja

PLASZCZE  
SUKNIE  
BLUZKI  
SPÓDNICZKI  
PIŻAMY  
UBRANIA  
SPODNIE

#### Galanteria

POŃCZOCHY  
SZALE  
SWETRY  
TOREBKI  
PARASOLE  
GORSETY  
RĘKAWICZKI

Nadzwyczajna okazja korzystnego zakupu płócien, wszelkiego rodzaju stołowych i bielizny pościelowej.

### Czapki kąpielowe

## Firany - Story - Kapy - Kołdry - Obrusy - Serwetki - Dywany - Chodniki - Robótki - Ręczniki.

Resztki i partie okazjnie zakupione celem reklamy  
**po cenach bezkonkurencyjnych.**

Piękne, polta wiosenne cieszące się powszechnym uznaniem.

Ewolucja kolorów w dziedzinie koszul męskich.

Ulubiona bielizna damska w pięknych kolorach.

Kapelusze damskie, czapki, swetry damskie i dziecięce.  
Koronki — Klamry — Guziki — Wataśki — Paski.

WĘŁNA I WŁÓCZKA. GOLFY. WIATRÓWKI.

KRAWATKI — KOSZULE — KOŁNIERZYKI — KAPELUSZE.  
Czapki — Szelki — Skarpetki — Rękawiczki skórkowe

**Trykotaże** w najlepszych gatunkach w wszelkich rozmiarach **na składzie**  
**Wetny — Jedwabie — Woale — Podszewki — Piłtna**

Towary kompletuje się codziennie nowymi transportami.

Publiczność zachwycona jest wielkim wyborem towarów **I TANIMI CENAMI!**

Włęcz Panie I Panowie spleśćcie wszyscy do firmy

# „BAZAR” W. TYKOCINSKI

KROTOSZYN  
Rynek 27 Tel. 36.

Pierwszorządny Magazyn Mód.

nadal swoje „Fehlberiechty“.

Równocześnie zbiera, gromadzi ks. Łukomski skarby kultury regionalnej tak obficie płynące zewsząd, że przelewają się przez jego sposoby ujęcia monografii w Kcźminie, że nie może sobie z nimi technicznie dać rady... Nareszcie kultura regionu kcźmińskiego znalazła gościnę pod dachem domu katolickiego, przyjęta sercem przez ks. proboszcza, wygnana Fehlberiechtami urzędników pruskich.

Niebawem landrat kcźmiński p. Albrecht doczekał się pewnego odcieżenia odpowiedzialności za sprawę kulturalne swego powiatu. W grudniu 1913r. prezes rejencji poznańskiej polecił landratom pozyskanie ludzi odpowiednich na mężów zaufania w powiecie, którzyby zatroszczyli się zabytkami kulturalnymi i pomagali konserwatorom. Landrat Albrecht zaproponował na to stanowisko inspektora szkolnego p. Weissensteina, który „interresował się sprawą i sam już zbierał zabytki...“ — W następnym roku ogłoszono ustawę o wykopaliskach (26. III. 1914). W czerwcu 1914r. minister oświaty przesłał landratom rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy i polecił zaproponować mężów zaufania mających współpracować z konserwatorium. Rozporządzenie to otrzymał inspektor Weissenstein do opinii wraz z zawiadomieniem, że będzie zaproponowany na męża zaufania. Weissenstein wyraził, się że rozporządzenie jest jasne i zrozumiałe. Zastrzegł się tylko że nie mógł z należytą uwagą przestudiować go wobec współczesnych stosunków (początek wojny). Wyraził gotowość przyjęcia stanowiska ze względu na kontakt z nauczycielami, których należy za interesować sprawą...

Wydawało się że sprawa poszła we właściwe ręce, Tymczasem w r. 1915 jeszcze landrat skarżył się, że jego propozycji na męża zaufania konserwatorów nie rozpatrzone. Szły zresztą przez dalsze lata „Fehlberiechty“ aż do przejścia urzędów przez władze polskie.

W r. 1915 zaspelowały urzędy do tworzenia muzeum wojennego Hindenburga w Poznaniu. Inspektor Weissenstein i inni obywatela zostali mężami zaufania tej akcji. W tych warunkach landrat zapytany o postęp pracy kulturalnej odpowiedział, że ludność powiatu myśli tyl-

ko o przetrwaniu wojny. Pod koniec tegoż r. 1915 władze ostrzegaly landratów przed postępiem fundowania pomników ku czci poległych wojaków. 12. I. 1916 landrat Albrecht pisał, że niema obawy, aby w jego 3/6 polskim powiecie kcźmińskim<sup>1)</sup> ujawniło się dążenie kulturalne do stawienia takich pomników, że ewentualnie miałby głos konserwator i jego maż zaufania p. Weissenstein.

W aktach urzędowych twierdono, że w rejonie kcźmińskim nie było poważniejszych śladów kultury. <sup>2)</sup> Nie jest to zgodne z prawdą. Nie brakło zabytków kultury naszego regionu, ale brakło zrozumienia sprawy przez urzędników zaborczych, którzy uznawali tylko kulturę od czasu zaboru. Chcieli wymazać z pamięci 16 wieków historii. Szły „Fehlberiechty“ o kulturze czasów zaborczych z myślą o przerobieniu Polaków na „prusaków pochodzenia polskiego“. U zmierechu tej myśli <sup>3)</sup> „im hiesigen zu 3/6 polnischen Kreise...“

<sup>4)</sup> Allgemeine Acten des kpl. Landratagtes zu Koscamin betreffend Altertumszählungen Abt. I, 23 F. 161 politycznej zaborezej powiedział landrat, że 3/6 części ludności powiatu kcźmińskiego było jawnych polaków.

Wielkie wydatki na kulturę zaborezą daly tak male wartosci społeczeństwu naszego regionu, jak nigdy przedtem w dziejach naszych. Sam ks. Łukomski własnymi środkami w ciągu kilku lat dał stokrotnie więcej i czynem swym dowiódł, że powódz Fehlberiechtów nie mówiła prawdy.

Była więc prywatna kultura polska obok urzędowego kulturtrügertwa w naszym regionie w czasie zaboru. Prywatna kultura polska wyróżniała się bogactwem zabytków i dokumentów a kulturtrügerstwo obfitymi „Fehlberiechtami“. I jedno i drugie mówi nam samo za siebie.

Kazimierz Sibilski.

## Krotoszyn, Kozmin I sąsiednie miasta

w liczbach, dawniej a dziś.

Rozporządzając materialem statystycz-

nym z wieku XI. XIX. i XX, możemy nieco powiedzieć o wielkości miast Krotoszyzna, Kcźmina i sąsiednich (Jarocina, Gostynia, Pleszewa, Kobyłina, Borku, Zdun, Pogorzeli i Dobrzyca) oraz podać ogólne przyczyny ich rozwoju, jak również przedstawić stan narodowościowy w okresie silnej germanizacji (początek w. XX).

Wielkość tychże miast w w. XV, wykazuje nam dokument z r. 1458, w którym zostały czasosowane na sejmiku średkim miasta i miasteczka wielkopolskie iln maja wysłać wojowników pieszych, celem niesienia pomocy grodowi malborskiemu. (Raczyński: Oeder Diplomatiens Majoris Poloniae, Poznań 1840 str. 181 183).

W 13-letniej wojnie z Krzyżakami, jaka prowadził Kazimierz Jagiellończyk (w.l. 1454—1466), wojska polskie, prócz innych grodów pomorskich, zdobyły Malbork, do czego przyczynili się walenie

Gdańsk. Rozumiał bowiem wówczas dobrze, że do największego rozkwitu dojść może tylko w ściślejszym zespoleniu z Polakami, to też nie szczędził cfiar na wykup zamków z rak krzyżackich, (i wkrótce zrozumieć!) Krzyżacy — Niemcy nie chcieli się pogodzić ze zwrotem tak warownego grodu i rozpozegli oblężenie. Król, widząc niebezpieczeństwo, wezwał miasta na pomoc. Podążyła też Wielkopolska, i tak: Poznań wysłał 60 żołnierzy pieszych, Kcźcian — 40, Kalisz — 30, a 20 żołnierzy dał Kcźmin obok takich miast jak: Gniezno, Inowrocław, Środa, Wąchowa, Śrem. Możemy w tego wnioskować, że Kcźmin należał wówczas do wielkich miast, z którymi dziś równać się nie może.

Jak wielkie były miasta sąsiednie w porównaniu z Kcźminem w XV w. a jak w XIX i dziś, wyliczmy je w kolejnym porządku, co do wielkości.

Wiek XV (r. 1458)	w. XIX: r.	1800 —	r. 1861	W. XX (r. 1937, liczby w przybliżeniu.)
1. Kcźmin (20 żołn.)	1. Krotoszyn	8427 mk (w tym 1/2 Polaków i żyd. 1074)	8459	1. Krotoszyn (ok. 15000)
2. Gostyń (15)	2. Pleszew	1568 (bez żydów)	6182	2. Jarocin (ok. 9000)
3. Pleszew (12)	3. Zduny	3768 (156 żyd.)	3472	3. Pleszew (8700)
4. Jarocin (10)	4. Kcźmin	1778 (244 żyd.)	3348	4. Gostyń (7000)
5. Kobylin (10)	5. Gostyń	1321 (3/6 Polaków)	2838	5. Kcźmin (5682 w r. 1938)
6. Borek (8)	6. Kobylin	1542 (230 żyd.)	2360	6. Zduny (ok. 3500)
7. Pogorzela (4)	7. Jarocin	603 (3/5 Pol. 1/3 żyd.)	2075	7. Kobylin (2500)
8. Krotoszyn (2)	8. Borek	1160 (243 żyd.)	1893	8. Borek (2200)
9. Zduny (2)	9. Pogorzela	826 (3/4 Pol. i 6 żyd.)	1318	9. Pogorzela (1700)
10. Dobrzyca (1)	10. Dobrzyca	574 (22 żyd.)	1102	10. Dobrzyca (dziś wieś o 1250

Dane co do liczby mieszkańców i żydów w w. XIX, podaje za Wuttkem (H. Wuttke: Städtebuch des Landes Posen, Lipsk 1864), który z pochodzenia był żydem, oczywiście wówczas niemcem, dlatego też mamy skrzętnie notowanych żydów. Czy czasem nie jest ich za dużo?

Zapytajmy teraz, co było powodem takiej zmiany kolejniści, że np. Krotoszyn, który zajmował w XV. w. jedno z ostatnich miast, znalazł się już w w. XIX. i dziś jest na pierwszym miejscu, a Kcźmin zeszł do rzędu miast mniejszych, bo z pierwszego na czwarte a dziś na piąte miejsce? Albo Jarocin, który „skakał“ z miejsca szwartego (w. XV.) na siódme (w. XIX) a obecnie jest na dru-

gim? Albo Zduny czy Kobylin?

A więc rozpatrzmy najpierw Kcźmin, jako że jeden z najstarszych osad Wielkopolsce (pierwsza wzmianka o nim w r. 1232, miastem został przed r 1318), był dawniej największym z pośród omarwianych miast, polczony nad rzeką Orla. Otóż przez Kcźmin w w. XV i weszniejszej prowadził główny szlak: Września, Toruń (w Kcźminie istniała jeszcze w XVIII w. specjalna brama Toruńska). Przeciż tu napadali na przechodzących kupców ryercze — rozbójnicy, dziedzice Kcźmina w XIV w.; Maćko, Borkowie i Bartosz z Odolanowa; przeciż tu, w okolicy nad Orla w czasach wczesnohistorycznych, (Dokończenie nastąpi)

Za redakcję odpowiedzialny: Kazimierz Reszelski Krotoszyn, ul. Floriańska 1, Zakład i miejsce odbicia, Drukarnia Kro-

toszyńska, Krotoszyn Floriańska 1. Tel. 164. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie,

strajków i t. p. — Wydawnictwo nie odpowiada za niedostarczenie pisma, a abo-

nenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych egzemplarzy.